

SÉRIE “Historické vědy”

[https://doi.org/10.52058/2695-1592-2024-1\(32\)-307-319](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2024-1(32)-307-319)

Ярослав Андрусяк

*кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри Античності,
Середньовіччя та історії України домодерної доби Вищого державного
навчального закладу «Ужгородський національний університет»,
м. Ужгород, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-7021-3402>*

ПРАЗЬКІ ДЕФЕНЕСТРАЦІЇ ЗА ПРАВЛІННЯ ДИНАСТІЇ ЯГЕЛЛОНІВ

Анотація. У статті розкрито Празькі дефенестрації 1483 і 1524 рр., що відбулися за правління династії Ягеллонів (1471–1526). У Чеському королівстві домінували дві релігійні течії: католики та утраквісти. В обох випадках приводом повстання в Празі були релігійні суперечки, причиною – політична боротьба, а наслідком зміна влади.

24 вересня 1483 р. чашники зібралися біля старої місцевої ратуші, ув'язнили владу, а бургомістра Яна Клобоука викинули з вікна. Більш кровопролитні бої відбулися в Новому місті, де загинуло п'ятеро радників. Ці події призвели до так званої «Другої Празької дефенестрації». У результаті в 1485 р. було укладено Кутногірське релігійне перемир'я, яке в 1512 р. було знову підтверджено на «вічні часи». Фактично угода діяла до 1567 р. Кутногірський релігійний мир примирило католиків із чашниками й офіційно визнав діяльність утраквістичної церкви в чеському суспільстві.

Релігійні чвари відновилися через поширенням реформаційних ідей на чеських землях. Проти реформаторів виступили провідні католицькі пани та частина чашників, які не хотіли втрачати свої владні позиції. Їхні прихильники зібралися на центральній площі міста Праги 9 серпня 1524 р. Празький уряд був звинувачений у державній зраді, а бургомістр та інші урядовці були кинуті до в'язниці. Так відбувся переворот, так звана «Третя Празька дефенестрація». У результаті було досягнуто згоди між чеськими католиками та чашниками з одного боку та Римською курією з іншого. Дві Празькі дефенестрації під час правління династії Ягеллонів призвели до стабілізації релігійних і політичних відносин у землях Чеської корони.

Ключові слова: Ягеллони, Чеське королівство, дефенестрація, католики, утраквісти, Прага.

Yaroslav Andrsyak

*PhD (History), Associate Professor,
Associate Professor Department of Ancient,
Medieval and History of Ukraine Premodern period,
State Higher Educational Establishment «Uzhhorod National University»,
Uzhhorod, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-7021-3402>*

THE PRAGUE DEFENESTRATION DURING THE RULE OF THE JAGELLONIAN DYNASTY

Abstract. The article reveals the Prague defenestrations of 1483 and 1524, which took place during the reign of the Jagiellonian dynasty (1471–1526). The Czech kingdom was dominated by two religious currents: Catholics and Utraquists. In both cases, the reason for the rebellion in Prague was religious disputes, the cause was a political struggle and as the result the ruling power was also changed.

In September 24, 1483, Calixtines gathered near the old local town hall, imprisoned the authorities, and the burgomaster Jan Klobok was thrown from the window. Bloodier fights took place in New Town, where five councilors were killed. These events led to the so-called "Second Prague defenestration". As a result, in 1485, the Kutnohorsk religious truce was concluded, which in 1512 was reaffirmed for "eternal times." In fact, the agreement was valid until 1567. The Kutnohorsk religious peace reconciled the Catholics with the Calixtines and officially recognized the activity of the the Utraquist Church in the Czech society.

Religious strifes arose from the spread of reformation ideas in the Czech lands. The leading Catholic lords and some of the Calixtines who did not want to lose their positions of power opposed the reformers. Their supporters gathered in the central square of the city of Prague in August 9, 1524. The Prague government was accused of treason and the burgomaster and other government officials were thrown into prison. Thus, the so-called "Third Prague defenestration" took place. As a result, an agreement between the Czech Catholics and the Calixtines was reached on the one hand and the Roman Curia on the other.

Two Prague defenestrations during the reign of the Jagiellonian dynasty led to the stabilization of religious and political relations in the Czech kingdom.

Keywords: Jagiellonian, Czech kingdom, defenestration, Catholics, Utraquists, Prague.

Постановка проблеми. Чеське королівство протягом XV–XVII ст. відігравала важливу роль в геополітичних та релігійних відносинах з країнами

Центральної Європи. Дефенестрація (від лат. de – із та fenestra – вікно) – акт викидання когось через вікно. Чеський історичний та політичний феномен, що зародився в добу Середньовіччя. В історії Чехії більш відомі дві Празькі дефенестрації 1419 та 1618 рр. Однак, слід зауважити, що за правління у Чеському королівстві династії Ягеллонів (1471–1526 рр.) відбулися ще дві Празькі дефенестрації 1483 р. і 1524 р. Якщо перша Празька дефенестрація 1419 р. стала початком гуситського руху, то наступні призвели до релігійних і політичних змін у чеському суспільстві, а остання стала прологом Тридцятилітньої війни. Дослідження Празьких дефенестрацій за доби правління у Чеському королівстві династії Ягеллонів є **метою** нашої наукової студії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В історіографії окреслена проблема розглядається в контексті висвітлення релігійних відносин на землях Чеської корони. Найбільший вклад у вивчення даного питання внесли: Я.Голл, Я.Бідло, Ф.Палацький, Й.Мацек, Р.Ржічар, А. Резек, Ф.Шмахел, В.Махачкова, Я. Бауера та інші.

У п'ятому томі свого ґрунтовного дослідження Франтішек Палацький (1798–1876) [29]. торкається окремих питань пов'язаних з суперечками між католиками та утравкістами та подає причини, хід та наслідники Празьких дефенестрацій за правління династії Ягеллонів. Зауважимо, що вся праця базується на архівних документах. Викладені факти Ф. Палацький підтверджує цитатами з документів, листів, указів.

Я. Голл (1846–1929) [19] досліджував політичну та релігійну історію Чехії XIII–XV ст., насамперед питання реформації та діяльність «Общини чеських братів». Досліджуючи умови виникнення «Общини чеських братів», він наголошував на значенні їх діяльності в житті чеського суспільства XV ст. і дійшов висновку, що поразки гуситів призвели до спаду реформаційного руху. Також він опублікував і проаналізував джерела повстання в Празі 1483 та 1484 рр.

Відзначимо монографію Й. Мацека «Віра і релігія Ягеллонського віку» [25]. У дослідженні розкривається релігійна та духовна історія Чеського королівства за правління Ягеллонів (1471–1526). Автор розглядає релігійні, культурні та соціальні передумови функціонування двох релігійних течій (католиків й утравкістів) у тогочасному періоді. Він вважає «Третю Празьку дефенестрацію» більше політичним переворотом і приходом до влади прихильників Яна Пашка.

Важливий матеріал містить тринадцятитомна праця П. Гора-Горейша [21] у якій період правління династії Ягеллонів розглядається на тлі історичного розвитку чеських земель. У другому томі праці П. Гора-Горейш аналізує і подає ключові моменти «Празької дефенестрації».

Не менш важливе місце в дослідженні релігійного життя чеських земель займають праці оглядового характеру та праці, присвячені окремим аспектам

цього питання. Це насамперед, статті, опубліковані в різних періодичних виданнях.

Так, історію «Общини чеських братів» продовжив розвивати у своїх дослідженнях Р. Ржічар [31; 32]. Історик Ф. Шмахел [35] подав нове бачення Празького повстання 1483 р., вважаючи «Другу Празьку дефенестрацію» епілогом гуситської революції. У своїх статтях питання «Празької дефенестрації 1483 р.» розвинули історики Я. Бауер [10], В. Дуфова [17]. Релігійним відносинам у добу Ягеллонів присвячена стаття В. Махачкової [28]. Названі дослідники розкривають основні моменти формування релігійного життя в чеських землях, аналізують такі питання, як суперництво між чашниками і католиками за права і свободи віросповідання, причини, хід і наслідки Кутногірського релігійного миру 1485 р., повстань у Празі, поширення реформаційних ідей тощо.

В славістиці окремі факти про Празькі дефенестрації за доби правління династії Ягеллонів містять праці російських і радянських дослідників: «Історія Чехії» під редакцією В. Пічети [5], «Історія Чехословаччини» [6], монографія Л. Лаптевої [7] та інші.

Відмітимо, що в українській історичній науці практично відсутнє узагальнююче дослідження з розглядуваної проблеми. Так, відзначимо статті Т.І. Волошин [3; 4] присвячені особливостям розвитку реформаційних течій та проникненню реформаційних ідей М. Лютера на землі Чеської корони.

В основу статті лягли джерела релігійного характеру. У 1863 р. К. Ербен видав хроніку «Бартошова хроніка празька від 1524 аж до 1530 рр.» [9]. Це важливе джерело, у якому висвітлено події і перебіг Празького повстання 1524 р. Ще одним джерелом, що заслуговує на увагу і яке дає змогу охарактеризувати релігійну та політичну ситуацію, є «Спогади про Празький бунт 1524 р.», видану А. Резеком [30] у 1881 р. Я. Голл [18] опублікував і проаналізував джерела, що стосуються подій повстання в Празі у 1483 та 1484 рр.

Розробкою питання історії «Общини чеських братів» займався Ярослав Бідло, який опублікував архівні документи організації під назвою «Акти чеських братів» [8].

Ґрунтовний матеріал містить збірник документів «Архів чеський». У V і VI томах, виданих у 1862 та 1872 рр. за редакцією Ф.Палацького [29], розділах «Акти і рішення з'їздів у Чеському королівстві» та «Листи різних осіб 1471–1490 рр.», а також у VIII і XV томах, виданих у 1888 та 1896 рр. за редакцією Й. Емлера, розділах «Витяги з чеських оригінальних грамот» та «Грамоти архіву Олешніцького» знаходимо джерельні матеріали Празьких повстань та суперечок релігійного змісту.

Варта уваги також праця Й. Мацека [24], у якій дослідник аналізує грамоти та записи канцелярії Владислава II Ягеллона.

Таким чином, метою нашої публікації є спроба розкрити причини, хід та наслідки Празьких дефенстрацій за доби правління у Чеському королівстві династії Ягеллонів.

Виклад основного матеріалу. Після гуситських війн на середині XV ст. в Чеському королівстві домінували дві релігійні течії: католики та утраквісти (від лат. *utraque species*, «під двома видами»). Утраквісти поділялися на поміркованих – чашники (калікстинці) або гусити – і радикальних утраквістів (таборити) [12, С. 174].

За правління Владислава II Ягеллона (1471–1516) з 1478 р. починаються регулярні конфлікти щодо питання віросповідання та визнання й дотримання компактатів Папою Римським між католиками і утраквістами з однієї сторони та політичними угрупованнями з іншої. Внаслідок переговорів у 1478 р. адміністратором чашників було обрано М. Вацлава Коранду (1425–1519, очолював цю посаду до 1497 р.) [29, С. 109-110; 15, С. 439-440; 26, С. 103-104; 16, С. 137-138].

Попри домовленості католики не могли примиритися з чашниками. Із 1480 р. релігійні сутички набувають ширшого розмаху. У Празі 1 червня 1480 р. зійшлися дві процесії католиків та чашників. Міська рада заборонила співати гімн чашників «Вірні християни сильно сподівайтесь» (*Věrní křesťané silně doufajte*). Відбулися сутички внаслідок яких були ув'язнені представники чашницького руху [27, С. 302-303; 35, С. 52-53; 12, С. 150].

На початку травня 1481 р. відбувся з'їзд у Празі, але компромісу досягнуто не було. Опір був настільки сильний, що до чашників приєдналися деякі пани – члени королівської ради, а саме: Ян із Цімбурка, Микола Трчка, Петр Кдулінець із Остромірже [15, С. 445].

Протягом 1482 р. до Чеського королівства з Італії прибув Санктурінський єпископ із Мірандола – Августин Луціані (1450–1493), який мав вести переговори з чашниками щодо питання примирення з Римською курією. Прибуття єпископа викликало дискусії і суперечки. Єпископ Августин став опорою радикального чашницького руху [25, С. 118-130; 34, С. 409-411]. Всі ці релігійні суперечки стали лише приводом до «Другої Празької дифенстрації», а причиною стане політична боротьба за владу в Празі.

У березні 1483 р. король Владислав II обнав коншельські посади у Празі (до влади прийшли особи, які здійснювали репресії проти чашників у 1480 р.). У зв'язку з відсутністю короля деякі пражани вирішили посилити свої позиції у боротьбі з чашниками. Хоч вони і визнавали чашництво, але діяли проти нього. Почалося свавілля з боку коншелів. Велася пропаганда, щоб змусити чашників відреагувати. Католики планували нанести удар по радикальних чашниках (мали стратити 80 передових містян і священників, інших – вислати із Праги). Ходили чутки, що в ніч з 25 на 26 березня 1483 р. мають відбутися криваві сутички між католиками та чашниками. Як

стверджують джерела, Прокоп Публік із Велевіц – член міської ради – проговорився (це стало відомо чашникам) [1, С. 109-110].

Ці події призвели до так званої «Другої Празької дефенестрації» 24 вересня 1483 р. Чашники зібралися біля Староміської ратуші й ув'язнили коншелів. Двох коншелів було поранено при спробі втекти, а бургомистра Яна Клобоука було викинуто з вікна (йому вдалося пережити падіння). Більш криваві сутички відбулися в Новому місті. П'яťох коншелів було вбито внаслідок тисняви. За таких обставин були вигнані священики, монахи та євреї [22, С. 497]. Таким чином, переворот завершився 26 вересня 1483 р.

Захопивши владу, чашницькі ради просили повідомити всіх панів та міські стани про надання військової допомоги в разі потреби. Зауважимо, що повстання підтримала більшість чашницьких міст. Окремим листом ради звернулися до короля. Вони підтверджували свою відданість Владиславу II і пояснювали свої вчинки, як запобіжні дії проти зрадників. Пани та рицарі, що перебували у Празі, розпочали суд над коншелами. На суді було викрито змову, і коншели зізналися в підготовці повстання проти чашників. 26 вересня 1483 коншелів Яна Клобоука, Прокопа Публіка та інших було присуджено до страти, яку відразу здійснили. Було визнано єпископа Августина і запрошено до Праги (він прибув 20 жовтня 1483 р.) [39, С. 252; 10, С. 61-63; 17, С. 22-23].

Події у Празі викликали миттєву реакцію короля Владислава II Ягеллона та Папи Сікста IV (1471–1494), який просив імператора Фрідріха III, Угорського і Польського королів належним чином дати опір чашникам (від Владислава II ще в 1482 р. вимагалось заарештувати єпископа Августина). Однак, допомоги останні не надали.

За таких обставин на 24 вересня 1484 р. (річниця перевороту) було призначено з'їзд у Кутній Горі. На з'їзді празькі послі висунули декілька запитань, а саме: хто має право їх судити і чи вважати винними всі три міста Праги чи когось окремо? Відомо, що король уклав угоду з пражанами [13, С. 341-345; 29, С. 149-150; 11, С. 200-202; 18, С. 175-184; 19, С. 45-127]. Від 29 вересня 1484 р. королю поверталися Празький град, Вішеград, а священикам і євреям було повернуто приходи і маєтки. Натомість король визнав єпископа Августина і дозволив йому перебувати у Празі. Відбулося й обговорення питання релігійного миру з перспективою підписання договору про це на 20 років. 29 вересня 1484 р. Владислав II повернувся до Праги, із ним прибув і єпископ. 1 жовтня 1484 р. королем були призначені нові коншели Старого і Нового міст Праги [20, С. 266; 24, С. 78].

Як наслідок, із 13 по 20 березня 1485 р. відбувся королівський з'їзд у Кутній Горі. Перебіг з'їзду невідомий, відоме тільки його рішення [38, С. 122-123]. Було підтверджено перемир'я та прийняті рішення між католиками та чашниками строком на тридцять один рік (один рік католики вже врахували). Зауважимо, що в 1512 р. його перезатвердили на «вічні часи». Насправді угода

діяла до 1567 р. [23, С. 86; 14, С. 186-187]. Зауважимо, що Кутногірська релігійна угода стосувалася лише католиків і чашників, щодо «Общини чеських братів», то вона залишалася поза законом і мала статус секти в Чеському королівстві [12, С. 106]. Отже, Кутногірський релігійний мир став підсумком гуситської революції. Вдалося примирити католиків із чашниками і офіційно визнати діяльність утравквістичної церкви у чеському суспільстві.

Релігійні чвари відродилися з поширення на чеських землях з 1519 р. реформаційних ідей. До реальних релігійних суперечок і протиріч справа дійшла в 1521 р. Основна дискусія точилася довкола вчення М. Лютера. Станом на 1522–1523 рр. поштовх до протистояння дали різні релігійні угруповання, які втрутилися у боротьбу за владу. Як зазначає хроніка: «Нові народні рухи виникали щодня з різних сторін, і ніхто не знав, що принесе день наступний... Із суміші католицизму й інаковірства, чашницької та пікартської віри, лютеранства та сектантства кожен вибирав і проповідував для спасіння своєї душі те, що йому лежало ближче до серця та гаманця» [29, С. 528].

Проти реформаторів виступив пан Зденек Лев із Рожміталя, якого надзвичайно поважали і чашники. Популярність Лютера сприяла поширенню реформаторської віри в Чехії. Із дозволу короля та за головування князя Карла Мінстерберзького 29 січня 1524 р. був скликаний з'їзд чашників у Празі. Гавел Цагера став єдиним адміністратором чашників та схвалено 20 статей віри: про святість, свята, обряди і т.д. [29, С. 533-535].

У питаннях віросповідання чеський народ поділявся на дві течії: католицьку і консервативних чашників [37, С. 549-72]. Перша реакція проти змін відбулася 13–14 березня 1524 р. при оновленні міських рад у Празі [100, s. 120]. Першим коншелом став Ян Пашек. Було організовано комісію з урядовців і суддів та 11 травня 1524 р. виголошено рішення в 10 статтях. У них відстоювалася чашницька догматика. Проти виступили 18 священників. Празька громада 17 травня 1524 р. зібралася біля ратуші і погодилася визнати новий закон. Почався рух як проти сектантів, так і проти лютеранів [15, С. 699].

Вчення М. Лютера продовжувало поширюватися серед радикальних чашників, які утворили сильну спільноту, названу в історіографії неочашниками. У листі до празького магістрату М. Лютер радив їм висвячувати власних священників. На церковному Синоді, скликаному 1524 р., більшість неочашників проголосували за впровадження деяких лютеранських практик, проте невдовзі міське урядування перейшло до консерваторів і провідних проповідників неочашництва вигнали з Праги. Консервативна течія чашників звернулася до чеських католиків, і обидві сторони зобов'язалися дотримуватися компактатів та боротися з братчиками. Розпочалися переговори з папським легатом щодо визнання правовірності Церкви чашників та її унії з Римом. Непохитність Риму знову стала на заваді примиренню [2, С. 35].

Рух проти лютеран у Чехії був представлений такими трьома відомими панамі: Гавел Цагера, Ян Пашек і коншел Сигізмунд Ванічковський (званий «пан Сіга»). Між ними було обговорено питання «Празького повстання». Бургомістром Праги був М. Брікці з Ліцка, колишній університетський професор. Його противники таємно озброювалися та збирали людей для повстання. Зранку 9 серпня 1524 р. на центральній площі міста зібралося багато містян. Пан Сіга, заручившись їхньою підтримкою, привселюдно звинуватив присутніх там старост у зраді, захопивши таким чином владу у місті, а бургомистра з іншими урядовцями було кинуто до в'язниці [36, С. 242].

Того ж дня старші коншели та старости зібралися на нараду і написали листа про нещодавні події не тільки королю, але й панам: «Деякі особи віру нашу християнську хочуть ліквідувати, вони проти нас приймають рішення, організували вночі таємну нараду, тому ми вранці зібралися й запобігли з Божою поміччю цьому і без кровопролиття захистили віру нашу християнську та наші шії». У наступні дні усіх підозрюваних у спробі перевороту ув'язнили [29, С. 541]. Таким чином відбувся переворот, так звана «Третя Празька дефенестрація».

Тим часом прихильники Пашка 31 жовтня 1524 р. прийняла рішення, за яким кожен пражанин мав підписати документ про визнання чашницької віри. Станом на 1525 р. в Чеському королівстві релігійне питання залишилося відкритим [29, С. 543-544].

За таких обставин на з'їзді, який тривав від 25 січня по 10 лютого 1525 р., було прийнято рішення про «єдність та зрівняння віри», якого чашники домагалися вже понад 80 років (підтверджено компактати). Події надалі розгорталися досить напружено. Був проголошений 9 серпня 1525 р мандат короля про амністію [33, С. 99-106].

Відбулася угода між чеськими католиками і чашниками з одного боку та Римською церквою з іншого. Проти угоди протестувало 16 панів та 550 рицарів. Незважаючи на ці обставини, залишилося чекати підтвердження консиліуму та Папи Римського. За надання булли Папа вимагав повернення протягом 6 років церковних земель у Чехії, що викликало хвилю протестів [29, С. 590]. Можна стверджувати, що на цьому етапі було вирішено релігійне протистояння і зрівняно у правах чашників із католиками.

Висновки. Отже, спільним приводом для дефенестрацій було релігійне питання, а причиною боротьба за політичну владу. Зауважимо, що релігійні суперечки були тісно пов'язані з політичними проблемами. Протягом правління династії Ягеллонів відбувалися спроби примирення чеської церкви з Папою Римським. У Чеському королівстві домінували дві релігійні течії: католики та утраквісти. Важливу роль відіграла і радикальна чашницька течія «Община чеських братів», з'явилося неочашництво.

Основні суперечки точилися довкола питання підтвердження Празьких компактатів. У наслідок «Другої Празької дефенестрації 1483 р.» було укладено Кутногірський релігійний мир 1485 р., що завершив протистояння між католиками і чашниками та став підсумком гуситської революції. Було офіційно визнано діяльність утраквістичної церкви у Чеському королівстві. А після, так званої «Третьої Празької дефенестрації 1524 р.» Папа Римський у 1525 р. підтвердив компактати внаслідок чого було підписано угоду між чеськими католиками і чашниками з одного боку та Римською курією з іншого.

Література:

1. Андрусак Я.Я. Протистояння між католиками та утраквістами у Чеському королівстві в період правління Владислава II Ягеллона (1471–1485 рр.). *Українці й народи Центрально-Східної Європи: культура та історична спадщина. Збірник наукових праць на пошану Михайла Тиводара* / Упоряд. І. Ліхтей. Ужгород : Карпати, 2015. С. 102-118.

2. Андрусак Я.Я. Вплив реформаційного руху на політичні відносини в Чеському королівстві за правління Людовіка II Ягеллона. *Історичний часопис з богемістики і словакістики* / Упоряд. І.М. Ліхтей. Ужгород : Поліграфцентр «Ліра», 2016. Вип. 6. С. 32-41.

3. Волошин Т. Особливості розвитку реформаційних течій в землях Корони чеської на початку XVI ст. *Наукові студії. Чорноморський держ. ун-т ім. Петра Могили, Ін-т Української археог. та джерелознавства ім. М. С. Грушевського Нац. акад. наук України*. Миколаїв: [б. в.], 2011. Вип. 7. С. 20–23.

4. Волошин Т. Проникнення реформаційних ідей Мартина Лютера на землі Чеської корони. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Історія*. Ужгород : Говерла, 2010. Вип. 24. С. 134–138.

5. История Чехии / Под ред. В.И. Пичета. М. : Госполитиздат, 1947. 260 с.

6. История Чехословакии : В 3 т. / Под ред. Г.Э. Санчука, П.Н. Третьякова. М. : Наука, 1956. Т. I. 415 с.

7. Лаптева Л.П. История Чехии периода феодализма (X– середина XVII ст.). Учебное пособие. М. : Изд-во МГУ, 1993. 159 с.

8. Akty Jednoty bratrské / Bidlo J. Brno : Historické komise při Matici moravské, 1915. Svazek 1. 704 s.

9. Bartošova Kronika pražská od léta páně 1524 až do konce léta 1530 : dle dvou rukopisů cís. veřejné knihovny Pražské / K.J. Erben. Praha : Nákladem kněhkupectví Bedřicha Tempského, 1863. 375 s.

10. Bauer J. Zapomenutá defenestrace : Kat shání posily! *Epocha*. 2007. Č. 25. S. 61-63.

11. Bohuslaw ze Šwamberka Wokowo z Rosenberka, neradí k jízdě na sněm do Kutné hory, kde lid na bauřce stojí a kníže Hynek vládně. Na Boru, 5. Jun. 1484 (org. arch. Třeboň) / F. Palacký (ed.) Psaní rozličných osob z r. 1471–1490. *Archiv český 6 (dali AČ)*. Praha, 1872. S. 200–202.

12. Čechura J. České země 1437-1526. Jagellonci na českém trůně 1471–1526. Praha: «Libri», 2012. Díl II. 423 s.

13. Čelakovský J. O vývoji středověkého zřízení radního v městech pražských. *Sborník příspěvků k dějinám hlavního města Prahy I / 2* (dali SPDMP). Praha, 1920. S. 124–389.

14. Čornej P. Dějiny zemi koruny české I. Od příchodu Slovanů do roku 1740. Praha : Paseka, 1993. 316 s.

15. Čornej P., Bartlová M. Velké dějiny zemí Koruny České (1437–1526). Praha-Litomyšl : Paseka, 2007. Svazek VI. 839 s.

16. Denis A. Konec samostatnosti České. Praha : Šolc a Šimáček, 1932. Díl I. 301 s.
17. Dufková V. Slavné defenestrace: Oknem vyletí královna, konšelé i místodržící!. *Epocha*, 2015. Č. 20. S. 22-23.
18. Goll J. Některé prameny o bouři Pražské r. 1483 a 1484. Zprávy o zasedání KČSN 1877. Praha, 1878. S. 175–184.
19. Goll J. Quellen und Untersuchungen zur Geschichte der böhmischen Brüder. Praha : Otto, 1882. 1/2. 156 s.
20. Hynek, kníže minstrberský, kvituje bratra svého Jindřicha staršího z 2000 zl. Uherských. V Kolíně, 16. listopadu 1484 / J. Emler (ed.) Listiny archivu někdy Olešnického, nyní ve státním archivu Vratislavském chované a Čech a Moravy se týkající (1415–1525). *AČ 15*. Praha, 1896. S. 266.
21. Hora-Hořejš P. Toulky českou minulostí. Od času Přemysla Otakara do nástupu Habsburků (1197–1526). Praha : Práce, 1991. Díl 2. 456 s.
22. Kl. sv. Anny v Starém Městě Pražském – B. m. 1484, 5. Července – č. 140 / J. Emler (ed) Výpisy z českých původních listin. C.k. veřejné knihovny pražské (1477–1526). *AČ 8*. Praha, 1888. S. 497.
23. Kvirenc J., Kunstová E. České dějiny do roku 1914. Historie v dokumentech. Liberec : Dialog, 2006. 208 s.
24. Macek J. O listinách, listech a kanceláři Vladislava Jagellonského (1471–1490). *Sborník archivních prací. Praha 1952*. Ročník 2. Číslo 1. S. 45–122.
25. Macek J. Víra a zbožnost jagellonského věku. Praha : Argo, 2001. 488 s.
26. Macek J. Jagellonský věk v českých zemích (1471–1526). Praha : Academia, 2001. Díl 1/2. 561 s.
27. Macek J. Jagellonský věk v českých zemích (1471–1526). Praha : Academia, 2002. Díl 3/4. 599 s.
28. Macháčková V. Církevní správa v době jagellonské (na základě administrátorských akt). *Folia Historica Bohemica 9*. Praha, 1985. S. 235–290.
29. Palacký F. Dějiny národu českého v Čechách a na Moravě. Praha : L. Mazáč, 1930. Díl V. 578 s.
30. Rezek A. Paměti o bouři pražské, roku 1524. Praha : Nákladem Král. české společnosti nau., 1881. 46 s.
31. Řičan R. Dějiny Jednoty bratrské. Praha : Kalich, 1957. 518 s.
32. Řičan R. Jednota bratrská. *Sborník k pětistému výročí založení*. Praha : Kalich, 1956. S. 51–118.
33. Skýbová A. Česká šlechta a jednání o povolení kompaktát r. 1525. *Proměny feudální třídy v Čechách v pozdním feudalismu*. Praha : Univerzita Karlova, 1976. S. 81–112.
34. Stawowé pod obojí kraje Hradeckého, znamenající nátisky, ježto se dějí straně jejich, vstupují spolu w jednotu. K ochraně své a buskupa Augustina Sankturienského. (Zápis necelý). W Hradci na Labem, 17. Jun. 1482. (Z rkp. Univ. Pražské). / F. Palacký (ed.) Akta veřejná i sněmovní w království Českém od roku 1466 do 1500. *AČ 5*. Praha, 1862. S. 409–411.
35. Šmachel F. Epilog husizské revoluce. Pražské povstání 1483. *Acta reformationem Bohemicam illustrantia I*. Praha, 1978. S. 45–127.
36. Tomek V. Děje království českého. Praha : Fr. Řivnáč, 1885. 370 s.
37. Tomek V. Dějepis města Prahy X. Praha : Fr. Řivnáč, 1894. 632 s.
38. Veselý Z. Dějiny českého státu v dokumentech. Praha : Viktoria publishing, 1994. 543 s.
39. Ze starých letopisů českých / [ze staročeského originálu převedli Jaroslav Porák a Jaroslav Kašpar]. Praha : Svoboda, 1980. 576 s.

References:

1. Andrusjak, Ja. Ja. (2015). Protystojannja mizh katolykamy ta utrakvistamy u Chesjkomu korolivstvi v period pravlinnja Vladyslava II Jaghellona (1471–1485 rr.) [The confrontation between Catholics and Utraquists in the Czech Kingdom during the reign of Vladislav II Jagiellon (1471–1485)]. *Ukrajinci j narody Centraljno-Skhidnoji Jevropy: kuljtura ta istorychna spadshhyna. Zbirnyk naukovykh pracj na poshanu Mykhajla Tyvodara*. Likhtej I. (Ed.). Uzhghorod: Karpaty. (in Ukrainian).
2. Andrusjak, Ja.Ja. (2016). Vplyv reformacijnogho rukhu na politychni vidnosyny v Chesjkomu korolivstvi za pravlinnja Ljudovika II Jaghellona [The influence of the reformation movement on political relations in the Czech kingdom during the reign of Louis II Jagiellon]. *Istorychnyj chasopys z boghemistyky i slovakistyky*. Likhtej I. (Ed.). Uzhghorod : Polighrafcentr «Lira». (in Ukrainian).
3. Bidlo, J. (1915). Akty Jednoty bratrské [Acts of the Unity of the Brotherhood]. Brno: Historické komise pri Matici moravské. Svazek 1. (in Czech).
4. Bauer, J. (2007). Zapomenutá defenestrce: Kat shání posilz! [Forgotten defenestration : The executioner is looking for reinforcements!]. *Epocha*. Č. 25. (in Czech).
5. Čechura, J. (2012). České země 1437-1526. Jagellonci na českém trůně 1471–1526 [Czech lands in 1437–1526, Jagellons on the Czech throne 1471–1526]. Praha: «Libri». Díl II. (in Czech).
6. Čelakovský, J. (1920). O vývoji středověkého zřízení radního v městech pražských [On the development of the medieval establishment of councilors in the cities of Prague]. *Sborník příspěvků k dějinám hlavního města Prahy I / 2 (SPDMP)*. Praha. (in Czech).
7. Čornej, P. (1993). Dějiny zemi koruny české I. Od příchodu Slovanů do roku 1740 [Dějiny zemi koruny české I. Od příchodu Slovanů do roku 1740]. Praha: Paseka. (in Czech).
8. Čornej, P., & Bartlová, M. (2007). Velké dějiny zemí Koruny České (1437–1526) [Great History of the Czech Crown lands (1437–1526)]. Praha-Litomyšl: Paseka. Svazek VI. (in Czech).
9. Denis, A. (1932). Konec samostatnosti České [The end of Czech Independence]. Praha : Šolc a Šimáček. Díl I. (in Czech).
10. Dufková, V. (2015). Slavné defenestrace: Oknem vyletí královna, konšelé i místodržící! [The famous defenestration: the queen, councils and governors are thrown out of the window!]. *Epocha*. Č. 20. (in Czech).
11. Emler, J. (Ed.). (1896). Hynek, kníže minstrberský, kvituje bratra svého Jindřicha staršího z 2000 zl. Uherských. V Kolíně, 16. listopadu 1484 [Hynek, Prince of Münsterber greets his brother Jindřich the Elder for 2,000 golden Hungarians]. Listiny archivu někdy Olešnického, nyní ve státním archivu Vratislavském chované a Čech a Moravy se týkající (1415–1525). *Archiv český 15*. Praha. (in Czech).
12. Emler, J. (Ed.). (1888). Kl. sv. Anny v Starém Městě Pražském – B. m. 1484, 5. Července – č. 140, [The monastery St. Ann in Staryi Mesto Prague]. Výpisy z českých původních listin. C.k. veřejné knihovny pražské (1477–1526). *Archiv český 8*. Praha. (in Czech).
13. Erben, K.J. (Ed.). (1863). Bartošova Kronika pražská od léta páně 1524 až do konce léta 1530: dle dvou rukopisů cís. veřejné knihovny Pražské [Bartosh Chronicle of Prague from 1524 until the end of the 1530: according to two manuscripts from a public library of Prague]. Praha: Nákladem kněhkupectví Bedřicha Tempského. (in Czech).
14. Goll, J. (1878). Některé prameny o bouři Pražské r. 1483 a 1484. *Zprávy o zasedání KČSN, 1877* [Some sources about the storm of Prague in 1483 and 1484]. Praha. (in Czech).
15. Goll, J. (1882). Quellen und Untersuchungen zur Geschichte der böhmischen Brüder [Sources and studies on the history of the Bohemian brothers]. Praha: Otto. 1/2. (in German).
16. Hora-Hořejš, P. (1991). Toulky českou minulostí. Od času Přemysla Otakara do nástupu Habsburků (1197–1526) [Stories of the Czech past. From the time of Přemysl Otakar to the Habsburgs (1197–1526)]. Praha: Práce. Díl 2. (in Czech).

17. Kvirenc, J., & Kunstová, E. (2006). České dějiny do roku 1914. Historie v dokumentech [Czech history until 1914. History in documents]. Liberec : Dialog. (in Czech).
18. Lapteva, L. P. (1993). Ystoryja Chekhyy peryoda feodalizma (X– seredyna XVII st.) [History of Czechia during the period of Feudalism (X- mid. XVII century.)]. Uchebnoe posobyie. Moskow: Yzd-vo MGhU. (in Russian).
19. Macek, J. (1952). O listinách, listech a kanceláři Vladislava Jagellonského (1471–1490) [About charters, letters and chancellaries of Vladislav Jagellonského (1471–1490)]. *Sborník archivních prací*. Praha. Ročník 2. Číslo 1. (in Czech).
20. Macek, J. (2001). Víra a zbožnost jagellonského věku [The faith and religion of the Jagiellonian Age]. Praha: Argo. (in Czech).
21. Macek, J. (2001). Jagellonský věk v českých zemích (1471–1526) [The Jagiellonian Age in the Czech Lands (1471–1526)]. Praha: Academia. Díl 1/2. (in Czech).
22. Macek, J. (2002). Jagellonský věk v českých zemích (1471–1526) [The Jagiellonian Age in the Czech Lands (1471–1526)]. Praha: Academia, Díl 3/4. (in Czech).
23. Macháčková, V. (1985). Církevní správa v době jagellonské (na základě administrátorských akt) [Church activities during the Jagiellonian period (on the basis of administrative acts)]. *Folia Historica Bohemica* 9. Praha. (in Czech).
24. Palacký F. (Ed.). (1862). Stawowé pod obojí kraje Hradeckého, znamenajíce nátisky, ježto se dějí straně jejich, wstupují spolu w jednotu. K ochraně swé a buskupa Augustina Sankturienského. (Zápis necelý). W Hradci na Labem, 17. Jun. 1482 (Z rkp. Univ. Pražské), [Estates under both regions of Hradecky, meaning pressures, since they are happening to their side, join together in unity. For the protection of the bishop Augustin Sankturienský]. Akta veřejná i sněmowní w království Českém od roku 1466 do 1500. *Archiv český* 5. Praha. (in Czech).
25. Palacký, F. (Ed.). (1872). Bohuslaw ze Šwamberka Wokowo z Rosenberka, neradí k jízdě na sněm do Kutné hory, kde lid na bauřce stojí a kníže Hynek vládne. Na Boru, 5. Jun. 1484 (org. arch. Třeboň) [Bohuslav from Šwamberk Wokowo from Rosenberk does not advise going to the congress to Kutná Hora where the people stand on the hill and Prince Hynek rules]. Psaní rozličných osob z r. 1471–1490. *Archiv český* 6. Praha. (in Czech).
26. Palacký, F. (1930). Dějiny národu českého v Čechách a na Moravě [History of the Czech nation in Bohemia and Moravia]. Praha: L. Mazáč. Díl V. (in Czech).
27. Pycheta, V.Y. (Ed.). (1947). Ystoryja Chekhyy [History of Czechia]. Moskow: Ghospolytyzdat. (in Russian).
28. Rezek, A. (1881). Paměti o bouři pražské, roku 1524 [Memories of Prague storm, year 1524]. Praha: Nákladem Král. české společnosti nau. (in Czech).
29. Řičan, R. (1957). Dějiny Jednoty bratrské [History of Bohemian brothers Unity]. Praha: Kalich. (in Czech).
30. Řičan, R. (1956). Jednota bratrská [The Unity of Bohemian brothers]. *Sborník k pětistému výročí založení*. Praha: Kalich. (in Czech).
31. Sanchuka, Gh.E., & Tretjyakova P.N. (1956). Ystoryja Chekhoslovakyy [History of Czechoslovakia]. (Vols. 3). Moskow: Nauka. (in Russian).
32. Skýbová, A. Česká šlechta a jednání o povolení kompaktát r. 1525 [The Czech nobility and negotiations on the permission of the compact in 1525]. *Proměny feudální třídy v Čechách v pozdním feudalismu*. Praha: Univerzita Karlova, 1976. (in Czech).
33. Šmachel, F. (1978). Epilog husizské revoluce. Pražské povstání 1483 [The epilogue of the Hussite Revolution. Prague Uprising 1483]. *Acta reformationem Bohemicam illustrantia* 1. Praha. (in Czech).
34. Tomek, V. (1885). Děje království českého [The story of the Kingdom of Bohemia]. Praha: Fr. Řivnáč. (in Czech).

35. Tomek, V. (1894). Dějepis města Prahy X [The history of the city of Prague X]. Praha: Fr. Řivnáč. (in Czech).
36. Veselý, Z. (1994). Dějiny českého státu v dokumentech [History of the Czech state in documents]. Praha: Viktoria publishing. (in Czech).
37. Voloshyn, T. (2011). Osoblyvosti rozvytku reformacijnykh techij v zemljakh Korony chesjkoji na pochatku KhVI st. [The special features of the development of reformation trends in the lands of the Crown of the Czech Republic at the beginning of the 16th century]. *Istorychnyj arkhiv : naukovi studiji. Chornomorsjkyj derzh. un-t im. Petra Moghyly, In-t Ukrajinsjkoji arkheogh. ta dzhereloznavstva im. M. S. Ghrushevsjkojho Nac. akad. nauk Ukrajiny*. Mykolajiv: Vyp. 7. (in Ukrainian).
38. Voloshyn, T. (2010). Pronyknennja reformacijnykh idej Martyna Ljutera na zemli Chesjkoji korony [The penetration reformation ideas of Martin Luther on the lands of the Czech crown]. *Naukovyj visnyk Uzhghorodskogho universytetu. Serija: Istorija*. Uzhghorod: Ghooverla. Vyp. 24. (in Ukrainian).
39. Ze starých letopisů českých. (1980) [From old Czech Chronicles]. (J. Porák & J. Kašpar, Trans). Praha : Svoboda. (in Czech).